Konstitutionsutskottet
Ink 2004 -04- 02
Dnr 050-2989-2003/04

Stockholm 2004-04-02

Till Konstitutionsutskottet

Begäran om granskning av regeringens beredning av förslaget till rådsdirektiv om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus.

Kommissionen föreslog i september 2000 ett direktiv om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus. På begäran av Europeiska rådet vid dess toppmöte i Laeken i december 2001 omarbetade Kommissionen förslaget och lade fram ett nytt direktivförslag i juni 2002, ett förslag i vilket rättsäkerhetsgarantierna hade försvagats avsevärt.

I juni 2003 träffade rådet en politisk överenskommelse om de delar av direktivet som handlar om vilka rättsäkerhetsgarantier som skall krävas när den asylsökande kontaktar myndigheterna. Det gäller sådana frågor som förvar av asylsökande, rätten till rättshjälp och tillgången till juridiskt biträde och rätten att bli intervjuad av en utbildad tjänsteman. De regler som överenskoms ligger klart under nivån på rättsskyddet i Kommissionens förslag.

Därefter har förhandlingar ägt rum i Rådet om övriga delar av direktivet. Det gäller t.ex. vilka asylansökningar som skall avvisas utan att över huvud taget prövas, omfattningen av särskilda förfaranden beträffande asylansökningar som behandlas i sak, regler om återkallande av flyktingstatus, rätten för asylsökande till domstolsprövning, frågan om den asylsökande skall ha rätt att stanna kvar i landet under överklagandeförfarandet och om upprättande av tvingande listor över säkra ursprungsländer.

Direktivet är nu i det närmaste färdigförhandlat och den svenska regeringen har ställt sig bakom förslaget i dess nuvarande utformning.

Flyktingkommissarien har, dels i november 2003, dels den 29 mars i år givit uttryck för sin stora oro över innehållet i detta direktivförslag liksom även direktivförslaget om vem som skall betraktas som flykting eller av andra skäl i behov av internationellt skydd. Flyktingkommissarien anser att förslagen innebär en verklig fara för att flyktingar kommer att avvisas från EU-länderna trots risk för förföljelse i hemlandet. Detta betyder i sin tur enligt flyktingkommissarien brott mot 1951 års Genèvekonvention om flyktingar och andra överenskommelser om mänskliga rättigheter.

Den 22 mars har ECRE, som är en sammanslutning av 76 NGOs som bistår flyktingar i 30 länder, samt nio andra internationella NGOs som arbetar med mänskliga rättigheter, bland dem Amnesty International och Human Rights Watch, skrivit ett brev till den ansvarige kommissionären Vitorino och begärt att han skall dra tillbaka förslaget till asylprocedurdirekiv.

I brevet noterar organisssationerna med djupt beklagande att de viktigaste bestämmelserna alla har till syfte att neka asylsökande tillträde till asylförfarandet och underlätta deras överförande till länder utanför EU. De uttrycker sin oro över den effekt detta frånträdande från den internationella rätten kommer att få på flyktingars skydd i EU och annorstädes liksom på EU:s trovärdighet i den internationella flykting- och mr-debatten. Vidare pekar man på att förslaget står i strid med EU:s egna åtaganden i stadgan om grundläggande rättigheter och att konceptet med säkra ursprungsländer kan komma att genomföras på ett sätt som leder till att vissa flyktingar diskrimineras i strid med artikel 3 i 1951 års flyktingkonvention. Organisationerna framhåller också att medlemsländerna enligt förslaget får möjlighet att överflytta ansvaret för en asylsökande till ett tredje land trots avsaknad i det landet av det skydd mot refoulement som krävs enligt internationell rätt, och utan att de asylsökande garanteras tillgång till ett rättvist asylförfarande. Vad beträffar tredje länder som gränsar till ett EU-land anser de att den regel som berövar de asylsökande rätten att bevisa att landet inte är säkert i just det enskilda fallet gör att medlemsstaterna kan komma att bryta mot internationella åtaganden om garantier om effektivt rättsmedel mot refoulement. Detta skulle innefatta brott mot artikel 33 i 1951 års flyktingkonvention, artiklarna 3 och 13 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, artikel 3 i konventionen mot tortyr, artikel 7 i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter samt artiklarna 18, 19 och 47 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Begränsningarna i rätten att kvarstanna i landet medan ett överklagande behandlas berövar de asylsökande deras rätt till ett effektivt rättsmedel i enlighet med EG-rätten som den uttrycks i artkel 47 i stadgan om grundläggande rättigheter och artikel 13 i den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter.

Regeringen har uppenbarligen underlåtit att under förhandlingarna om direktivet bevaka att direktivet inte ges en sådan utformning att det kommer att stå i konflikt med flera bestämmelser i internationella konventioner som Sverige och övriga medlemsstater är förpliktade att respektera.

Vi hemställer att konstitutionsutskottet granskar om regeringens beredning och handläggning av asylprocedurdirektivet stått i överensstämmelse med Regeringsformens beredningskrav i 7 kap. 2 § RF och om regeringen i övrigt handlagt ärendet så att direktivets förenlighet med Sveriges åtaganden i internationella konventioner till skydd för mänskliga rättigheter kunnat säkerställas.

Ulla Hoffman (v) Kalle Larsson (v)